

Oponentní posudek diplomové práce:

Autorka DP: **Jana Mračková**

Obor: Psychologie – Speciální pedagogika

Název DP: **Práce s pohádkovým textem u dětí 5. třídy**

Vedoucí DP: Ph.Dr. Ida Viktorová

Diplomová práce Jany Mračkové se zaměřuje na způsob, jakým děti 5. třídy konstruují (produkují či reprodukují) pohádkové vyprávění. V první části autorka nastoluje řadu teoretických souvislostí potřebných pro uchopení zkoumaného tématu (souvislosti se školní výukou, obecné principy kompozice, specifika pohádky). Podrobněji je pojednáno o hlavním teoretickém zdroji, tj. o Proppově „morfologii pohádky“, jejímž stěžejním konceptem je „funkce postavy“. V empirické části autorka analyzuje data získaná na základě reproduktivního i produktivního vyprávění pohádek dětí z páté třídy.

Hlavní část práce představuje podrobná analýza vyprávění (včetně pohádkových předloh) prostřednictvím Proppovy metody. Sebraná vyprávění jsou analyzována z hlediska zastoupených „funkcí postav“. Je zjišťováno, jaké funkce a jakým způsobem tvoří strukturu dětských vyprávění. Výsledky analýzy jsou prezentovány přehledně a ilustrativně.

Práce je zpracována kvalitně. Následující komentář budiž chápán jako podnět k dalšímu domýšlení. Otázka, „jaké struktury jednajících postav tvoří strukturu dětského vyprávění“, poukazuje k obecnější otázce, jaké „struktury dějové souvislosti“ děti vytvářejí. Posuzovaná práce si vytkla za cíl pracovat proppovskou analýzou, nelze jí proto vytýkat, že zůstala na této rovině. Proppova analýza je analýzou způsobu utváření dějové souvislosti zaměřující se na formální struktury, tedy na řadu do jisté míry abstraktních funkcí, tedy nikoliv na konkrétní obsah děje. A je to dále analýza elementární, tj. zaměřuje se na jednotlivé funkce, popřípadě na jejich typické sekvence, nikoliv však na celkovou konfiguraci zápletky vyprávění. Přesto však se mi zdá, že v závěru práce proppovská analýza naráží na své hranice (tj. na hranice formálnosti a elementárnosti) a že právě na těchto hranicích začíná být zkoumané téma velice zajímavé.

V určitém náznaku se v závěru posuzované práce objevuje zkoumání určitých konfigurací funkcí (např. tam, kde jsou zkoumány typické dvojice funkcí). Tyto stále ještě poměrně elementární konfigurace poukazují k určitým globálnějším konfiguracím, jakým je např. celkový způsob ztvárnění zápletky. Této rovině se v posuzované práci blíží např. úvahy

o místě škůdcovství či nedostatku v celkovém rozvíjení děje, či o seskupení funkcí souvisejících s obdarováním. Tyto roviny přímo vybízejí k rozšíření Proppovy analýzy, založené na elementárních funkcích, o koncepty zaměřené na globálnější narativní struktury.

V jiném smyslu se práce velmi inspirativně dostává na hranice proppovské analýzy v poslední pod-kapitole, kde je naznačeno rozšíření této analýzy směrem k obsahu, tématu (či syžetu v jednom z významů tohoto termínu). Zde se autorka dotýká velmi podstatných souvislostí s hlubšími strukturami, jakými jsou např. mýtus či rituál. Zároveň se zde ukazuje, že proppovská analýza neabstrahuje od obsahu zcela (funkce se – i když na určité rovině abstrakce – týkají obsahu jednání), a že je proto otevřená analýze tématu či obsahu. Tedy: ať už bylo, či nebylo, záměrem autorky ukázat hranice proppovské analýzy pro pochopení způsobu, jakým zkoumané děti vytvářejí dějovou souvislost, v závěru práce jsou tyto hranice dobře patrné.

K tomu, co bylo v práci zjištěno a srozumitelně presentováno, by bylo možné přidat dvě otázky: 1) Co říká (či co by mohla říci) provedená analýza o celkové konfiguraci dětských pohádkových vyprávění. 2) Co říká (či co by mohla říci) provedená analýza o obsahu dětských pohádkových vyprávění.

Práci Jany Mračkové považuji za kvalitní a inspirativní, splňující požadavky kladené na diplomové práce. Proto jí **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení známkou **výborně**.

V Praze 18. 1. 08

Vladimír Chrz